

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A MAGYAR VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET
ÉBRESZTÉSÉRE KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

ALAPITOTTA: DR. BOROS GYÖRGY

OLVAS A FALU

Azt akartuk, hogy a kecseti református, a kénosi unitárius s a zetelaki katolikus székely is megérezze, hogy a könyvnap hozzá is szól. Udvarhely vármegyében nyolc községben volt első kísérletként könyvnap. Nálunk Kénosban június negyedikén. A könyv, az írás, a betű szerepéről, építéséről szolt a délelőtti predikáció. Délután aztán a templomkapuban kitárult a könyvessátor. Mosolygós arcú székelyruhás leventeleányok árulták, leltározták a „portékát“ s ők vételezték be s vezették be a „listyába“ a bevételt. Mikor gyérült a „sokadalom“ ezüstösen csendült fel a pattogó nóta, amelybe a legények sem állhatták meg, hogy bele ne kapcsolódjanak.

Filmrevaló édes kép volt, amikor a kis elemisták a „tethelytől“ néhány lépés távolságra komolyan számoltatták ki a „bukszák“-ból a pénzt s összehajlítva biztosították a vételárat, majd nagy fontoskodva az asztalhoz léptek s vásárlói mivoltuk komoly tudatában válogattak s tanácskoztak. Egy-egy vásárlás után a szomszédos kapualjban széles karéjba csukorodtak a vásárló körül alaposabban szemügyre venni a könyvet s újabb vásárra indulni. Örömmel láttam, milyen bizalommal fordulnak a diákokhoz tanácsért, milyent, melyiket vegyék s a vakációzó diákok milyen készségesen magyaráltak. 58 azaz ötvennyolc darab könyv cserélt gazdát s jutott oda, ahol legjobb helyen van, népünk kezébe. Nem egy könyv közülük 12—15 pengős is volt.

Olyan volt az egész, mint egy hihetetlen, de mégis valóságos drága álom. Talán túl sokat is hangsúlyozták, hogy mekkora a szakadék a középosz-

EGYEDÜL VOLTUNK

A legutóbbi hetek nagy társadalmi változásaiban az elevenéletű magyar sajtóban egyik oldalon éppen úgy, mint a másikon lázas ügybuzgalommal méregették, hogy melyik mozgalom mennyiben járult hozzá a magyar nemzeti élet szellemének megtisztításához s amikor ezekről szoltak, előszeretettel használták ezt a kifejezést: „egyedül voltunk“... akkor amikor ezt, vagy azt a kérdést a közvélemény elé tárták. A magunk részéről egyházi lapunk hasábjain nem kívánunk belekapcsolódní ebbe az igen érdekes, sok tekintetben azonban nem építő vitába, de a kifejezést elkölcsonózzuk, mert igen nagyon kínálkozik magyar unitárius ügyünk és álláspontunk őszinte feltárására...

A zsidókérdés mai állásában őszintén hívó és becsületesen vallásos magyarok, kik különböző keresztény felekezetek közösségében megismerték és megszerették az evangélium tanításainak emelkedett szellemét és vigasztaló erejét, keserű kifakadással panaszolják írásban, vagy szóban, hogy az Egyházak főpapjai, vezetői olyan mértékben és arányban fordítanak gondot a „keresztény zsidók“ helyzetére, hogy az már nemzeti szempontból egyenesen aggodalmas. Bakó László államtitkár legutóbb Kolozsvárt tartott beszédében elmondta, hogy közvetve, vagy közvetlenül igen sok esetben kellett visszautasítson magas egyházi méltóságok részéről történt közbenjárást. Nagy magyar öntudattal és keserűséggel mondta el, hogy mennyivel megnyugtatóbb lenne, ha ezzel a nagy energiával egyesek szegény magyar családok, hadirokkantak, árvák, vagy özvegyek ügyét karolnák fel s a keresztény emberiség nevében és szolgálatában merőben nemzeti missziót végeznének.

Amikor az ilyen és ehhez hasonló megjegyzések elhangzanak s amikor ezek minden esetben általánosan látszanak érinteni minden keresztény felekezetet, mi unitáriusok mindannyiszor szerény öntudattal nyugtatjuk meg magunkat, hogy reánk ez nem vonatkozik, bennünket ez nem érint. Ez a befelé való megállapítás azonban csak önmagunknak szól, de nem azoknak, akik — természetesen — bennünket is egy mértékkel mérnek más közösségekkel. Nem kezünk moszuk Pilátus módra, nem hivalkodni akarunk s világért sem propaganda-jelleggel említjük fel ezuttal, hogy mint sok egyébbel küzdelmes történetünk rendjén, úgy ezzel a küzdelemmel is teljesen egyedülálló helyzetben vagyunk...

A tizenhetedik század elejétől fogva ismerjük a zsidókérdésből reánk háruló kelletlen és nehéz gondokat, hiszen voltak évtizedek, amikor Egyházunk szinte egész létét fenyegette az. Akkor „szombatosság“ köntösbelen ismertük a dolgot s hogy rajtunk, feltörekvő, lendületes erejű vallásos mozgalman nagyot üssenek, következetesen azzal vádoltak, hogy mi unitáriusok „zsidózók“ vagyunk. A szigorú oknyomozó történelem vitán felülállóan megállapította azóta, hogy összesen annyi közünk volt a szombatossághoz, hogy az az Ősi András, aki a feljegyzések szerint „addig olvasta a Bibliát, amíg kitalálta a szombatos vallást“ — eredetileg unitárius volt. Eppen ezért egyes irodalmárok és esztétikusok hiába újítják fel ezt a ronda vádat ellenünk. Egyházunk történelemkönyvei feljegyzik, hogy „az 1610-ben Kolozsvárott tartott zsinaton az Egyház a

tály és a nép között s bizonyos körök szerették fennen hirdetni, hogy a könyv csak szűk, felsőbb körök kiváltsága és igénye. Ezek a falusi könyvnapok elevenen rácsáfoltak mindezekre. A tapasztalatok szerint a könyvnapot kellő előkészítéssel minden faluban ünneppé, eleven, valóságos kultúrtényezővé lehet tenni s ebben egyházunk úgy az előkészítő munkával, mint nyomtatott írásaival, könyveivel fókuszoltan ki kell vegye a részét. k. j.

ERDÉLYORSZÁG

*Bölcsen alkotta az Isten
Kis Erdélyországot,
Hatalmas szikla koszorú
Védi a rónákat.*

*Susogó erdőket plántált
A hegyek hátára,
Tündérországot teremtett
Székelyek számára.*

*Szépen kanyargó völgyeken
Csörgedez a patak,
Máshol égne meredeznek
A nagy sziklafalak.*

*Alvó tűzhányók peremén
Susog a zöldfenyő,
Ezer színben pompázik lenn
A völgyben a mező.*

*Ha végig söpör a szellő
A nagy erdősegen,
Titkos hangon zúg az erdő
Mindig úgy mint régen.*

*Ez a hazád székely testvér!
A hegyek ölében,
A hatalmas világnak
E kis szögletében.*

EGYED MÓZES*

* A vers írója oklándi legény.

KÉNOSI IFJÚSÁGUNK

A KÖNYV NAPON

szombatosokat kebeléből kizárta". A nyolc évvel később Erdőszentgyörgyön tartott zsinaton pedig teljesen tisztázta magát az ilyen vádakkal szemben, de sok kényszerítésre sem volt hajlandó lemondani arról a hitéleti álláspontjáról, mely szerint Jézust prófétának, mesternek, apostolnak tartja, ki földi apától és anyától születve, őszinte, lelki kapcsolatot tartott renn mindannyiunk mennyei Atyjával s ennek eredményeképpen páratlan életismeretre, igaz bölcsességre és lángoló emberszeretetre tett szert. Cselekedetei nem csodaszerű, rendkívüli hatalom alapján valók, hanem a valláserkölcsi törvényeket maradéknélkül betartó és istenfiúságra törekvő ember életéből fakadók... Talán azért, mert nehéz történelmi harcunkban egyedül minket akartak keresztrefeszíteni a „zsidózás“ vádjával, talán ezért voltunk egyedül az alakuló magyar életben, akik a zsidókérdés friss megfogalmazásának hajnalán félreérthetetlenül leszögeztük álláspontunkat minden keresztény felekezettel szemben és előtt. Történelmi jelentőségű volt Egyházunk főtanácsának 1941 november 17-én tartott azon gyűlése, melyen elhangzott indítványra az Egyházi Képviselő Tanács előzetes hozzájárulása után így határozott: „Tekintettel a Magyarországi Unitárius Egyház kimondottan magyar nemzeti jellegére, teljesjogú egyháztagnak csak az lehet, aki az érvényben lévő állami törvények értelmében zsidónak nem tekintendő“. Egyedül voltunk ebben akkor és egyedül állunk ezzel ma is. Ennek a határozatnak folyományaként mondja ki az Egyházi Képviselő Tanács még abban az évben 1011. számú határozatában, hogy „E. K. Tanács az egész Egyház területén magának tartja fenn a zsidók felvételének jogát“. Egyedül voltunk tehát abban, hogy az egyes egyházközségek lelkészeitől az átvétel jogát megvontuk azért, hogy itt fenn a legfelsőbb végrehajtó szerv belső megállapodás után minden esetben megtagadja az áttérni szándékozók átvételét. És azóta következetesen voltunk minden felmerülő esetben s e határozatok szellemében döntöttünk nem azért, mert a keresztény lelkiség hijával voltunk, hanem azért, mert határozottan hozzá akartunk járulni a magyar nemzeti gondolat erőteljes kialakításához.

Egyedül voltunk mi unitáriusok az új méretekben felmerülő ügy megítélésénél s amikor a „kivételezések“-hez szükséges támogató aktákat gyűjtök minket is megkerestek 1944 május 11-én, így határozottunk: „E. K. Tanács megállapítja, hogy az Egyház hivatalból e kérdéssel egyetlen hivatali fokon sem foglalkozik s ha valaki bármit is tesz, azt mint magánember a saját felelősségére teszi“...

Egyedül voltunk legkisebb keresztény felekezet létünkre, kik nyíltan és kertelés nélkül beszélni tudtunk és beszélni mertünk e súlyos horderejű ügyben. Nem kívánunk ezért senki részéről elismerést, jó szót, vagy vállveregetést, pedig három éven át burkolt és nyílt fenyegetések idején sokszor jól esett volna a több megértés egyesek részéről. Nem kívánunk ennek alapján előjogokat sem igényelni egyetlen fórum előtt sem, de magyar keresztény öntudatunk büszke önértetével kérünk mindenkit, vegyék tudomásul a Magyar Unitárius Egyház egyedülálló állásfoglalását s félre nem magyarázható nemzeti meggyőződését.

Abrudbányai János dr.

„EGY ISTENÜNK, EGY MAGYAR HAZÁNK“

MÁSOK RÓLUNK HŰSÉG ÉS MUNKA

Márkos Albert ny. tanár tb. igazgató az „Erdélyi Ritkáságok“ sorozatban sajtó alá rendezett egy 1734. évből származó Kolozsvár leírását, melyet három akkori városi tanácsos szerkesztett. Az igen értékes írást ugyancsak ő látta el bevezetéssel és jegyzetekkel. Ezáltal nem kívánjuk részletesen ismertetni az élvezetes leírást, csupán idézzük e munkából az egyik részletet, mely bennünket unitáriusokat igen érdekelt. „Az unitárius vallás keletkezése“ cím alatt ezeket olvashatjuk:

a) egyházi tekintetben.

Az unitárius vallás Kolozsvárt 1540 körül kezdett terjedni, s öt év leforgása alatt a már akkor római katolikusnokból lutheránussá lett város egészen unitárius vallásra tért át. Terjesztésében sokat buzgókodott egy pár férfi; legtöbbit Dávid Ferenc, ki egyébként bizonyos hittételekben eltért az unitáriusoktól. Ő, amint mondják, föllállott egy kerek köre, mely most a Torda-utca tulsó szögletén áll, arról hosszasan prédikált, úgyszólván az őt hallgató népnek, sőt a város akkori első papjának, Helti vagy Heltai Gáspárnak helyeslő tapsolása közben a főntemlített még egészen el nem kért neki följajlották. Így aztán az egész várost a maga és hittestvérei vallására térítette, melyet a gyulafehérvári vitatkozás után unitáriusnak neveztek el. Ezután már nemcsak a

papi lakás és a nagytemplom maradt a most már unitárius vallást követő nép kezén, hanem a templom körül lévő műhelyek és boltok is, valamint a szomszédos, nagyobb részben akkor épült kisebbik templom, mely most elhagyatva áll, és csak a megrongált falai láthatók. Később aztán sokféle viszontagságok után 1716 május 30-án, ezeket a templomokat, továbbá a külvárosi, úgynevezett Szentpéteri templomot, melyet nagyrészt az unitáriusok építettek, valamint a mellette lévő iskolateltet, azonkívül a városban lévő kőházukat, erős katonai karhatalommal, amelynek hatalmaskodását az unitáriusok három napig túrták, a tiszteletes római katolikus vallás részére juttatták. Az unitáriusok pedig kénytelenek voltak istentiszteleteiket hitfeleik magánházaiban végezni, melyek semmiképpen nem voltak alkalmasak a hívők befogadására.

DR. OSVATH GABOR egyházi tanácsos, hódmezővásárhelyi városi tanácsnokot, a m. kir. belügyminiszter Cegléd város polgármesterévé nevezte ki. Új munkakörében szeretettel üdvözöljük.

DR. KADAR ATTILA. Örömmel értesültünk, hogy Kádár Attilát, Kádár Kálmán egyházi tanácsos fiát a kolozsvári Ferencz József Tud. Egyetemen a jogtudományok doktorává avatták. Sok szerencsét kívánunk a haretelen küzdő ifjú barátunknak.

EGYED MIKLÓS, dr. Egyed János tb. vármegyei főjegyző, debreceni egyházközségünk gondnoka fiát, a debreceni egyetemen cum laude fokozattal a napokban avatták az orvostudományok doktorává. Az ősi nemzetség fiatal sarját szeretettel köszöntjük.

SZASZ DOMOKOS örökös főtanácsi tag afiát a Kormányzó Úr Ófőméltósága azzal tüntette ki, hogy neki a *posta forgalmi igazgatói címét és jellegét adományozta*. Ez alkalomból őszinte szeretettel köszöntjük.

BENCZE MÁRTON lelkészképesítő vizsgát tett lelkészi Főtisztelendő Püspök úr július hó 1-től a budapesti Misszió Házhoz h. lelkésszé és a dunatiszaki szörványegyházközséghez tartozó dunapataji leányegyházközség s. lelkészévé nevezte ki. Új munkakörében szeretettel üdvözöljük.

SZOLGA FERENC lelkész, aki közel két évig látta el a dunapataji beszolgáló s. lelkészi tisztelet, június 18-án búcsúzott el gyülekezete tagjaitól.

KÉNOSBAN július 2. és 9-én Simén Dániel teol. tanár prédikált, aki ezt megelőzően Korondon is több alkalommal szolgált.

V I T É Z E I N K

Vitéz András Gyula 1894. június 27-én Sepsikálnokon született, iskoláit Kolozsvárt végezte. 1914-ben önként jelentkezett katonai szolgálatra, 1915. június 12-én az első iszónói csatában megsebesült. Innen az orosz, majd ismét az olasz frontra került, hol különböző csatákban védekező és támadó mozdulatokban önfeláldozó módon harcolt. Később a francia harctér verduni szakaszára került, hol fogságba esett. Innen 1919. novemberében került vissza Kolozsvárra. A negyvenegy hónapi harctéri szolgálat alatt

előbb hadapród, majd 1916-ban hadnagy lett, ez év májusában a Kormányzó úr a címzetes főhadnagyi címet adományozta részére. 1942. novemberében avatták vitézzé, miután hivatalos megállapítást nyert, hogy hazafias és hűséges frontszolgálatára rendjén a signum laudis, a nagy ezüst vitézségi érmet, Károly csapatkeresztet, stb. megszerezte.

A megszállás évei alatt húsz esztendőn át az ifjúság testi nevelésével foglalkozott és ezt mindig a legizőbb nemzeti öntudattal és elszánt magyar érzéssel csinálta. Most a Ferencz József Tudomány Egyetem Gazdasági Hivatalánál dolgozik mint almérnök, de igazi munkáját a nemzeti szellem és egészséges közélet megteremtése rendjén végzi.

Vitéz Fazakas Mihály főtörzserőrmester, miklósvári leányegyházközségünk tagja és 1929. évben történt megalakulása óta gondnoka. Űrmősön született 1887-ben, katonai szolgálatát 1905-ben kezdte meg. Az 1914-es világháborúba mint továbbszolgáló őrmester vonult be. Először az orosz frontra vezényelték, hol hosszú ideig igen nehéz ütközetekben harcolt, azután az olasz frontra került, hol hősi magatartásával felettesei elismerését többször elnyerte. Egyik legnehezebb vállalkozása volt, amikor egy folyóparton 30 km-es járőrszolgálatot teljesítve, nagyon értékes földerítést végzett, ekkor lett főtörzserőrmester.

A nehéz csaták egyikében megsebesült, de újra első vonalba került. Kitértetével a nagy ezüst vitézségi érmet, a kis ezüst vitézségi érmet, a bronz vitézségi érmet, Károly csapatkeresztet és sebesülési érmet.

Vitéz Fazakas Mihály a miklósvári leányegyházközségünk ügyeit megválasztása óta igen nagy szorgalommal és ügyszeregettel intézi s minden igyekezettel azon van, hogy az ottani kis nyáját egybetartsa. 1926-ban költözött Miklósvárra, hol ma is gazdálkodással foglalkozik. Értékes munkát végez nemcsak gazdasági téren, de a magyar társadalmi életben is.

BIHAR

Piros pünkösöd napján mult egy éve új papot kapott a most tíz éves eklézsiánk, amelyből különösen Komjászegi Géza lelkész 1936 nov. óta szorgalmasan végzett látogatásai nyomán kisarjadott a ma már ez év januárja óta velünk együtt kongruásított egyházközségünk Nagyváradon is. Így tehát ma Bihar nagyközség unitárius eklézsiája, ami az egész vármegyére szóló szórványegyház, a lányával: a nagyváradai eklézsiával együtt — itt 499, ott 432 — 931 lelket számlál állami statisztikai adatok szerint.

Háromszázhetvenöt (375) évvel ez előtt volt a nagyváradai disputa néven ismert vallásvita Váradon, ahol János Zsigmond, az utolsó magyar véru magyar királyunk is hitet tett unitárius: magyar vallásáról. És az akkori ref. pap feljegyzése szerint 3000 lélekkel alkották meg az unitárius egyházat Váradon. Ez a magyar vallásos lélektábor, ha a sok véres üldözés következtében más nevet vett is fel, azóta is megmaradott ugyanannak. S amikor 1930-as évek elején az akkori bihari ref. pap — az ellene emelt vádak között ez is szerepelt — román nyelvre fordította a ref. esketési szertartást és magyarul tudó párokat román nyelven esketett a templomukban, ez a magyarságukat ért sértés váltotta ki azt a megmozdulást, hogy a legmagyarabb és a magyar földről világvallássá nőtt vallásunkhoz csatlakoztak 2 évi felekezeten kívüliség után Bihar legtekintélyesebb gazdái 1934-ben és később más községek előkelői is.

A bihari unitáriusok 10 kemény éve utolsóján kapták hetedik lelkészüket (első volt Rázmány Mór, Komjászegi G., Vince L., Gálna S., Komjászegi másodsor, Mátyás Gy.) most éve pünkösödkor. Első kötelességük volt a hívek számát hitelesen megállapítani. A pontos adattal kérték VI/15-én és meg is kapták az állami fizetéskiegészítést (kongruát), sőt Váradot is magukkal vitték. Utána VII/8-án földet kértek és már szeptemberben 5 hold 1000 négyszögöl földet vetettek be az eklézsiának. Ugyancsak telekkönyveltették az 1935-ben ajándék útján kapott, de visszavenni szándékolt 2 hold 672 ölet kitevő termőföldüket is.

Így aztán a már 1934-ben id. Szabó József mostani gondnok részéről ajánlékozott és akkor rögtön az eklézsiára táblázott most Horthy-út 9. sz. alatt az ott talált téglanyagból felépített tornyos templomuk telkének 97 négyzetével együtt 8 hold 162 öl földjük is van.

Ezzel a híveknek „első (bibliai) lan-
kadni kezdő szerelme“ ismét lángra

kapott és folyik az önkéntes adakozás, amellyel fenntartotta és tartja magát eklézsiánk. Hosszú volna az önkéntesen hozzánk csatlakozók és az eklézsia fenntartására önkéntesen adakozók névsorát aranykönyvükből felsorolni. Aldott emlékü idők azok, amikor saját kezükkel építették s ma is csinosítják templomukat s igyekeznek, hogy a község legszebb rózsái a templomuk kertjét és az Úrasztalát díszítsék.

Megható az a szeretet is, amikor ezek az unitáriusok sátoros ünnepeken megszűzi községekből kocsival is eljönnek, hogy együtt élhessenek a szent jegyekkel az Úrasztalát körül álló testvéri láncban. Ennek a testvéri érzésnek pendántja az, amikor lelkész az 59 községben szétszórt testvéreket otthonukban tudja felkeresni s imádkoznak együtt a Magyarok Istenéhez. Így volt már Berettyóújfalu, Nagyszalonta, Érmihályfalva unitáriusainak úrvacsorázása.

Nehéz idöket élünk. Szósz szerint teljesebb be napjainkban Máté evangéliuma 24. részének a jóslata, ahol még az is meg van írva, hogy a városból kimenekülnek falura. De akármily nehéz testi éltünk is legyen, mink: a magyar vallásúak (unitáriusok) nem feledkezünk meg arról, hogy egyházunk mögött 375 év áll, amely idő alatt elevenen nyúztak meg és süttöttek szósz szerint hitünkért, mégis a Jézus szerint Miatyánk imát mondó Egyistentvalló Magyar vallásunk ma a világon mindenütt ott van s miután a modern tudományos haladással semmiben sem ütközik össze — szűztől születés, testi feltámadás, szentlélektől fogantatás stb. dolgokat nem tanít — mindenütt jóhangzású és szívesen várt vendég a mi vallásunk és annak kerete az egyházunk.

Az egyházközség gondját Id. Szabó József gondnok és lófő köröspataki Kiss Károly lelkész viselik szívükön.

Ünnepi gyülekezet a templomszentelésen.

SZÓRVÁNYAINKBA ÜZENÜNK

HITET ADUNK!

Jó Istenünk, gondviselő édes Atyánk! Nehéz időkben, a küzdelem és harc óriában gyermeki alázattal borulunk le előtted s kérünk áldd meg életünket, tiszta szándékunkat és őszinte törekvésünket. Maradj velünk addig, míg vallásos közösségünkől távol Feléd irányítjuk lelkünket s a Te közelségben kérdéseinkre feleletet keresünk. Ámen.

„Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.“ (Mt. V. 48.)

Mit szeretnénk adni mi magyar unitáriusok a mi forrón szeretett, édes magyar nemzetünknek, ezer év küzdelmének tüzeiben megedződött s új ezerévekben továbbélő, szent hivatását teljesítendő drága hazánknak: *Magyarországnak.*

Hitet adunk, Istentől kapott saját hitünket, a Jézus és a Dávid Ferenc erős hitét — abban, hogy a tökéletesen jó Isten mellett az ember s így a *magyar*; a világ s így *nemzetünk* is feltétlenül jóra van elhíva. Nem bűnös tömeg, nem „perdita massa“ a mi fajtánk és nemzetünk, hanem egyesén letéteményese az Isten-országának!

A világ életét nem lehet másképpen jól megélni, csakis a *szerves kialakult nemzetek közössége útján.*

Az ember földi célja nem lehet más, mint egy fenkölt, tiszta gondolkodású és nemesen élő *emberiség* kifejlesztése, megalkotása. Ez az emberiség azonban csakis a hivatásuknak élő, különböző nemzeteknek *szerves* élete által valósulhat meg. *Nem világbirodalmak*, hanem sajátosan élő *nemzetek* alkothatják azt a világot, amelyben megvalósulhat a kölcsönös megbecsülés alapján a testvéri szeretetnek az a formája, amely az Istenországának a velejárója, vagy akár alaptörvénye.

Nemzetünk magyar fajunknak a történelem kohójában kikristályosodott állapotát mutatja s mint Istentől kapott hivatással bíró, szerves emberi közösség, arra van hivatva, hogy a Kárpátok között, a folyók, rónák és bércek gyönyörű világában, a haza földje által adott lehetőségek mellett megvalósítsa a hozzá illő szent feladatot: tegye, változtassa és alakítsa át Magyarországot Isten-országa szerves részévé!

Minden nagy küzdelem, ha egész lélekkel vívja azt a nemzet, közelebb viszi fiait eme szent hivatáshoz.

Aztán hitet adunk nemzetünknek abban, hogy a világ élete a maga egészében mégis csak előhaladást, kialakulást, fejlődést mutat. Még az időnkénti visszaesésnek látszó tény is, maga a háború is, végeredményben az előre haladást szolgálja.

Törekedjünk fenkölt szellemmel így szemlélni az élet eseményeit: ne pedig — mint eddig tevők — szörnyű tragédiákban, melyeknek kínjában megöregedik az emberi lélek! Szüntelen azt nézzük, hogy a gyenge, erőtlenség kezdetéhez képest mennyire jutottunk előre s hagyjunk fel ama hamis szemlélettel, amaz alsóbbrendű gondolkodási formával, amely mindenben egy tökéletesálapotból való lebukást keres és talál s ezáltal átokká teszi az ember egész életét.

Igenis, *fejlődés, tökéletesedés* az élet igazi formája s fajunk és nemzetünk is fejlődésre van Istentől elhíva. Ehhez a fejlődéshez súlyos, nehéz, küzdelmes utak vezethetnek; de a küzdelmeket erős hittel, feltétlen kitartással a végsőkig vállalnunk kell. Nemzeti küzdelmeink nyomán kivirágzik nemzeti életünk örök fája.

Testvéreim! Nagy küzdelmeink közepette emelkedjünk lelkünkben történelmi magaslatra s hallgassuk meg az örök magyar kiáltó szókat: a Kárpátok zengik, a Duna és a Tisza harsogja, a róna üzeni, a hegyek tapsolják, a csermely csobogja s a szellő suttogja: Hiszek az Istenben, hiszek a hazában, hiszek az isteni örök igazságban, hiszek Magyarországot szent hivatásában!

Örökkön örökké: Ámen!

Dr. Kiss Elek.

BESZÉLGETER ANDRÁSSAL

A: Alig vesz észre a Tiszteletes úr, úgysiet.

En: Valóban sietek, András, de arra mégis csak szakítok időt, hogy néhány szót beszélgessek magával.

A: Nem szólítottam volna meg, de újra van egy kérdésem, amit szeretnék megmagyaráztatni. A multkori beszélgetésem elmondtam otthon az én bányatársaimnak s közülük egyik, egy nem unitárius barátom azt mondta, hogy ha Isten reánk bízta életünk irányításának nagy részét, ha sorsunkért mi vagyunk felelősek, akkor van-e valami jelentősége az imádkozásunknak?

En: Gondoltam arra, András, hogy ez a kérdés felvetődik.

A: Nem igen tudtam megfelelni erre s azért állítottam meg egy néhány szóra.

En: A legtöbb ember úgy képzelem, András, hogy imádkozásával az Isten akaratát tudja megváltoztatni. Ebben mi unitáriusok nem hiszünk, de hiszünk abban, hogy minden őszinte és bensőséges imádság után, melynek rendjén lelkünk és Isten között közvetlen és termékeny kapcsolat teremődött, hisszük, hogy minden ilyen imádság után mi magunk változunk meg. Olyan lelki magaslatra értünk, honnan a dolgok, a bajok, a nehézségek másként látszanak.

A: Igen, hallottam egyszer otthon Mész-kön, hogy a Tiszteletes úr azt prédikálta, hogy mi unitáriusok nem azt kérjük, hogy az élet nehézségeinek meredek, sziklás hegye eltűnjön előlünk, hanem azt, hogy mi képesek legyünk azon átmenni.

En: Látja, András, mégis csak érti maga azt, amit én mondom. Az imádkozás erőt ad és ez mindenre képesít. Ha ilyen, Istennel való találkozáskor vettünk magunkhoz erőt, akkor nem szükséges, hogy kedvünkért változzanak meg csodás beavatkozásra az életkörülmények. Azokat mi a belső erőnk és fokozott hitünk alapján megváltoztatjuk majd.

A: Ezzel is úgy vagyunk, mint a nap és föld esetével. Az emberek milliói ma is úgy látják, hogy a nap „kel“ és nyugszik — tehát a nap forog, pedig az igazság az, hogy a föld forog a világegyetem egyetemes és rendszeres törvénye szerint. A nap a központi meleg erőforrás s onnan sugárzik ki minden.

En: Igen, Isten a mi életünk napja s a reánkható lelke segít bennünket mozgásra. Mi mozgunk, mi változunk, mi alakulunk az imádság után és nem Isten. Valaki azt mondta, hogy a vallás nem egyéb, mint állandó áldozat. Az igazán vallásos ember ugyanis minden imádkozás alatt feláldozza a régi önmagát, hogy megújuljon. Minden imádság alatt levetünk egy régi köntöst, amely viseltes, kevésbé tiszta s talán szakadozott s aztán újat, tisztát öltünk magunkra. Jézus az ilyen ruhát „mennyezől“ ruhának nevezte.

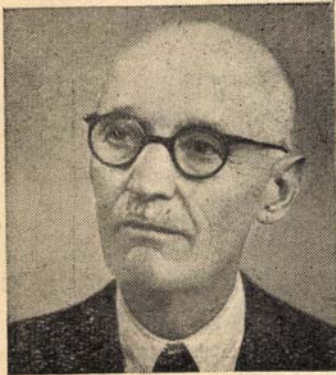
A: Aki tehát bensőségesen nem imádkozik, az nem képes a saját életét jól irányítani s nem képes sorsát szerencsésen és eredményesen kovácsolni s így mégis csak kezünkbe adta Isten életünket. — Köszönöm Tiszteletes úr, áldja meg az Isten.

En: Isten áldja meg, András.

„Isten“.

ÁLDOZAT

Akármilyen messze dobja az embert életsorsa a szülőföldtől, mégis, mégis az a mágnes, ami benne van, visszaparancsolja oda, hol született, gyermekjátékot játszott, ifjú álmokat festett, oda, ahol a szülők sírja domborodik s áll a büszke torony hó-

fehér templomával, Farczádi Sándor beszercei ny. vm. irodaigazgató afiát is a homoródszentpáli mezők, erdők, hegyek, lankák, emberek, temető, templom s azokhoz fűzött régi, drága emlékek, július 1-én visszahozták a kis faluba. Idős ember már, de lelkében, szívében örökifjú. Tud még szeretni, lelkesedni a multakért, a jelenért. Le tudja tenni az áldozati oltárra azokat a guruló aranyakat, melyekért sokan megtagadnak mindent. És letette az 1500 P. alapítványát, mint ahogy cselekedte Besztercén, azzal a kéréssel, hogy ennek a pénznek a kamatjából a templom mindenkor jókarban tartassék s az egyházközség a fennmaradó összegből évente a homoródszentpáli kis temetőben nyugvó, hön szeretett szülők sírját rendezze, gondozza.

Ezt a jó embert szívből köszöntjük s köszönti különösen a homoródszentpáli unitárius egyházközség s odaállítja ezrek, vagy milliók elé, hogy tanulják meg tőle, miképpen kell áldozatot hozni azokért, akiknek a legtöbbet köszönhetünk ezen a világon, az Istennek és a szülőknek.

SZÉKELYKERESZTÚR TÖRTÉNETE (Orbán János) című értékes könyv egy-egy példányát ajándékozta és küldötte meg Lőrinczi István nyugalmazott hittantanár a születése helyén levő egyházközségnek, Szentábrahámnak, volt szolgálata helyén levőknek, Kénos, Székelyudvarhely, Felsőrákos, Székelykeresztúr egyházközségnek az egyházközségi könyvtár részére. Amint a Kénosba küldött példányon írja: „Hálás szeretettel és emlékezőszéssel küldöm annak az egyházközségemnek, amely 1888 novemberből 1892 év április haváig ifjúságom idejében kitüntető figyelemmel és szeretettel nevelt, emelt lelkesíti pályámon. Sokat köszönök — ha voltak munkámnak sikerei, lelkesre gyakorolt befolyásának“.

A SZÉKELYUDVARHELYI LELKÉSZKÖRNEK rendes gyűlése volt Oklándon május 25-én. A kebli ügyek a dolgok megtárgyalása után Zoltán Sándor tartotta meg „A Krisztus eszme unitárius megvilágításban“ című előadását. Az előadás egy az egyházunkban már régóta lappangó kérdés tisztázását tűzte ki célul. Egy olyan kérdését, melynek egyik pólusa a teológián négy évtized óta az újtestamentumi tanszék betöltője által megtestesült rideg racionilazmust jelenette, mely a mester nyomán számos tanítvány lelkében is gyökeret vert. Másik pólusának az egy évvel

ezelőtti főtanácsi szónok megnyilatkozása tekinthető, amely egyházi lapjainkban élénk hozzászólásokat és vitákat váltott ki. E jelenségek azt mutatják, hogy bizonyos vallásos alapfogalmaink éppen mint a politika, diplomácia, hadviselés elgondolásai és módszerei alapvető változásokon mentek keresztül, átértékelődtek. Ez az újraértékelés természetes folyamata a szellemi s a lelki világnak s éppen az lenne beteges tünet, ha egyházunk lelki és szellemi tárában nem volna meg a kellő rugalmasság és hajlékonyság ezek felfogására és kifejezésére. k. j.

TUDÓSÍTÁSOK - ÉRTESÍTÉSEK

A DEBRECENI UNITARIUS szórvány egyházközségben és a hozzája tartozó miskolci szórványban a legutóbbi bombatámadásoknak hála Istennek nem volt unitárius áldozata, bár híveink közül többen jelentős anyagi kárt szenvedtek. Dávid Istvánné fűzesgyarmati afa a debreceni bombakárosultak javára 10 pengőt, ugyanerre a célra Blaskovits Mihály debreceni presbiter afa 30 pengőt adományozott.

KORONDON a szokásos unitárius búcsút augusztus 6-án, vasárnap tartják a havason. D. e. istentiszteletet tartanak, l. u. az ifjúsági egyesület rendez ünnepélyt. Az előkészítést Gyulay Árpád és Dimény András lelkészek végzik.

SZOVATAI LELKÉSZ-szövetségi üdülönket a hatóság honvédüdülésre lefoglalta, de az emeleti szobákat meghagyta. Érdeklődők forduljanak Benedek Mihály székelykádillelkészhez.

„KOLGYARY ILDIKÓT eljegyezte vitéz NYIREDY SZABOLCS okl. vegyész-mérnök“. Az ifjú párt szívből köszöntjük s részükre Istentől boldogságot kérünk.

SZÉKELYKERESZTÚRON a régi kollegiumban serény munka folyik. A második emelet építkezését Isten segítségével augusztus végére befejezik. A jövő iskola évben a gazdasági iskola és internátusa a földszinten, a gimnázium internátusa az I. és II. emeleten kap elhelyezést.

SZENTMARTONI KÁLMAN atyánkfia, tanügyi főtanácsos „Székely népmesék“ címen ritkaság eredeti székely népmeséket gyűjtött össze. Sajtó alá rendezte s a napokban művészi színes képekkel ellátva könyv formájában jelenik meg. Olvasóink figyelmét már most felhívjuk az igen értékes olvasnivalóra.

JULIUS hó 9-én Ürmösy Gyula lelkész tábori istentisztelet keretében keresztelte meg Kovács Endre gyimesközéplaki állfőnök 3-ik fiát, Jánost.

A HÁROMSZÉKI lelkész-egyesület minden hónap első hétfőjén tartja értekezletét és a liturgia-reform kérdésével foglalkozik.

Nagybányai lelkészi hivatalunk címe megváltozott. Új címe: Kossuth-utca 27.

A légiveszedelem elől falura telepített kolozsvári elemistáink kedves és jóhangulatú kirándulást rendeztek.

UNITÁRIUS HIREK

JULIUS 10-én hétfőn volt a Székelyudvarhelyi Egyház-
kör évi esperesválasztó közgyűlése, melyet nagy érdeklődés elő-
zött meg.

Csikfi Albert felügyelő gondnok megnyitójában azokra a
küzdelmekre irányozta a figyelmet, amelyektől még e temp-
lomi csendességben sem tudunk megfélekedni, melyek kimene-
telétől függ jövőnk alakulása.

Simén Domokos közügyigazgató bensőséges imája után meg-
alakult a gyűlés s a tárgysorozat elfogadása után sor került
az egyes évi jelentésekre. Nagy érdeklődés kísérte Bálint Ödön
esperes évi jelentését, melyből tisztán kirajzolódott az elmúlt év
esperesi es kőri tevékenysége, sőt egyuttal 9 évi esperessége
távlataira is kitekintett. Amint mondotta, nyugodt lélekkel teszi
le megbízatását azzal a gondolattal, hogy a reábizott kör espe-
ressége 9 éve alatt nem hanyatlott, hanem a nehéz idők dacára
úgy lelkiemben, mint anyagiakban erősödött. Öszinte és elisme-
rés kísérte a jelentést s a jelenlevő egyházi főjegyző a főha-
tóság munkájában tapasztaltak alapján is hangsúlyozta Bálint
Ödön esperesi szolgálatainak nagy értékét. A nevelésügyi kérdé-
sek részletes, beható megtárgyalása után, különös figyelmet
keltett Imre Lajos hitoktató lelkész indítványa, mely egy uni-
tárius jelvény viselését indítványozza iskolás növendékeink és
ifjaink számára, mely egyfelől egyházunkhoz tartozásra emlé-
keztessen, másfelől elejét vegye más egyházak ilyen irányú
hódító szándékú törekvéseinek. Közgyűlés az indítványt melegen
felkarolta s indítványtevő indítványának egész terjedelmében
való helyet kér egyházi lapjaink hasábjain.

Az Istentisztelet során a kijelölt szónok: Késmárky Miklós
helyett, ki Balatonlelén leventezető tanfolyamon van, Zoltán
Sándor h. szentmártoni lelkész, teol. m. tanár predikált, éneke-
vező teendőket Bence Gyula vargasi énekevező végezte.

Választások során 1945—50. évekre esperes lett; Bálint
Ödön, jegyző Vári Domokos, közügyigazgató Simén Domokos,
pénztáros Bárány József, jogtanácsos Dr. Csiki Andor, *nevelésügyi
bizottság* elnöke: Bede Emil, a bizottság tagjai: Asztalos Fer-
enc, Kádár Lajos, Nagy Sándor, Imre Lajos, Bálint Albert,
Pál Mihály, 1945—47. évekre a *jegyzelmi bíróságba* rendes tagok:
Kelemen Imre, Bardócz Béla, póttagok: Pap Ferenc, Lőrinczy
Mihály. *Közigazgatási Bíróságba* rendes tagok: Kövári Jakab,
Bence Dénes, póttagok: Szabó István, Benczédi Akos, *Véle-
ményező bizottságba*; elnök: Csikfi Albert, tagok: Kelemen Ist-
ván, Simén Domokos, Kelemen Imre, Fülöp Domokos, *Missziói
bizottságba*; elnök: Bárány József, tagok: Kiss Sándor, Késmárky
Miklós, *Pénztárviszsgáló bizottság*; elnök: Sigmond József, ta-
gok: Bálint Albert, Domby Mózes.

Választások lezajlása után a gyűlés foglalkozott Késmárky
Miklós indítványa során a leventelékész kérdéssel s gyűlés
megdöbbenéssel értesült arról, hogy az egyházkör területén még
görög keleti lelkészt is neveztek ki levente lelkésznek, csak uni-
táriust nem. E tárgyban való sürgős orvoslást főhatóságunk
utján kér.

A Hymnusz eléneklésével a késő délutáni órákban ért vé-
get a mindvégig emelkedett szellemű, mai időkhöz méltó tiszt-
újító nagygyűlés. Vendégeink közt szeretettel üdvözöltük Dr. Kiss
Elek egyházi főjegyzőt, Simén Dániel teol. tanárt, Ferencz
József debreceni lelkészt, Dr. Mikó Imre iskolafelügyelő gón-
dok, országgyűlési képviselőt, kik megjelenésükkel s tartalmas
hozzászólásaikkal összejövetelünk fényét s jelentőségét emelték.

K. j.

*

A SZÉKELYUDVARHELYKÖRI DAVID FERENC EGY-
LET folyó hó 9-én tartotta évi rendes közgyűlését Homoród-
szentpálon. Ragyogó szép időben színültig megtelt a százéves
szép templom a közelről s távolról összegyűlt közönséggel.

Az istentiszteleten Asztalos Ferenc felsőrákosi énekevező
orgonázott s vezette az éneket. Kelemen István felsőrákosi es-
peres lelkész imádkozott és predikált.

Bárány József elnök nyitotta meg a műsoros részt. Megnyi-
tójában reámutatott azokra a nagy férfiak sorozatára, kiket
egyházunk nevelt a nemzet s az emberiség életének gazdagí-
tására.

Zoltán Judit művész szavalata után Dr. Kiss Elek egyházi
főjegyző D. F. egyleti ü. v. alelnök a szöszékből tartott széles-
látókörű, magával ragadó előadást a ma küzdelmének értelmé-
ről, azokról az értékekről, melyek el nem veszhetnek még a mai
rettenetes világégésben sem s mindenkit ezeknek az értékeknek
a szolgálatába hívott és szólított.

Zoltán Aladár gyönyörű orgonajátékában egy sokatígé-
ró ifjú művészhatalom bontogatta szárnyait. A híres homoród-
szentpáli D. F. Dalárda a népi közösség művészetének mély,

tiszta tengerszemébe irányította figyelmünket összhangzó éne-
kével. Nagy Sándor lókodi lelkész Mécs László és Sértői Kálmán
egy-egy versének elszavalásával Isten mélységei s a társadalom
megújodása felé terelte a gyülekezet figyelmét. Úgy tárgyvá-
lasztásával, mint a költemények előadásával helyes úton járt.

Könny szökött a szemekbe Lőrinczy Mihály helybeli éneke-
vező orgonajátékkal kísért énekszámai alatt, melyekben orosz
földön küzdő honvédek érzéseit, gondolatait, szülőföldszeretetét
tolmácsolta.

Dimény Irma székely leány szavalata, majd a szentpáli
dalárda újabb énekszáma, végül Molnár Lajos székely ifjú sza-
valata ismét népünk művészetét csillantotta meg szóban, dalban.

Kövári Jakab alelnök bezáró szavaiban az ilyen összejövö-
telek nagy tanulságaira, lelki élményeinek gazdagító voltára,
közösségtudatot erősítő tanulságaira mutatott reá s a Hymnusz
eléneklésével véget ért a gyönyörű ünnepély.

A hivatalos rész megtárgyalása során, melyen élénk eszme-
cserére került sor, a gyűlés elhatározta, a választmány foko-
zotabb mértékben való foglalkoztatását, a könyvtár átrende-
zését, s több gyűlés tartását. Fel kell említenie a Krónikásnak,
hogy a templom környékének az előtte levő nagy piacnak par-
kírozása, ami a helybeli költőpap művészi elgondolása s az
asszonyok fáradságának a gyümölcse, mennyire emeli az ilyen
alkalmak élményeinek gazdagságát.

*

A DUNA-TISZAMENTI EGYHÁZKÖR 1944. június 29-én
Hódmezővásárhelyen tartotta meg évi rendes közgyűlését, melyen
a nehéz közlekedési viszonyok miatt kevesebben vettek részt a
szokottnál. A közgyűlés tudomásul vette az esperesi és egyéb je-
lentéseket, megelégedéssel állapítva meg, hogy a nehéz helyzet da-
cára az egyházkör élete bizonyos vonatkozásokban fejlődést mu-
tat. A megejtett választások egyhangú eredménye a következő:
esperes: dr. Csikfi Gábor, kőri jegyző: Ferencz József, közügy-
igazgató: Pethő István, pénztáros: Bence Márton, kőri jogtaná-
csos: ifj. dr. Kozma Jenő budapesti ügyvéd. Az egyházkör kép-
viselője az E. K. Tanácsban: dr. Csikfi Gábor. A kőri közgyűlés
alkalmával tartott istentiszteleten Gálna Sándor polgárdi lel-
kész és Kálnoki Kis Dániel orosházi énekevező szolgáltak.

A háromszéki Unitárius Egyházkör évi rendes közgyűlését
július hó 27-én tartja Sepsiszentgyörgyön.

A H A Z Á É R T

NAGY ZOLTÁN századosi rangban tényleges tábori lelkészi
szolgálatot teljesít. Eredményes és hősi teljesítmény volt az a
frontszolgálat, melyről nemrég tért haza. SIMÓ ATTILA fő-
hadnagyi rangban most van kint az arcvonalon, teljesíti hűség-
gel és bizalommal hazája és nemzete iránti kötelességét. Újab-
ban Ferencz József, Lőrinczy Mihály, Ürmösy Gábor és Szász
Dénes lelkészeink vannak átképzésen s négy teológussal
együtt katonáskodnak.

A kolozsvári helyőrségi kórháznál beosztott lelkész kato-
náinknál tett látogatást lapunk szerkesztője. Ebből a alkalom-
ból készült ez a kép. A fiúk jókedvűek és boldogok, hogy
nemezüknek és Anyaszentegyházuknak így lehetnek szol-
gálatára.

S Z É K E L Y K A T O N A

A HŐSÖK egyáltalán nem azok, kiknek életüket s mindenüket mások ütik ki kezükből, hanem azok, kik ezt mind maguk odaadják. Róluk, igaz, hogy nem értékelik az életet becsületüknél többre; róluk igaz, hogy nem okoskodnak s nem alkusznak, s hogy nem latólgatnak s nem kérdezik, hogy miért és minek, hanem természetesnek tartják, hogy a katonának így kell tennie, annak az életét oda kell adnia. Aki

sokat kérdez, az nem tesz, aki sokat latólgat, az nem ad; aki sokat okoskodik, hogy minek adjon éppen ő, s miért nem más, s hogy miért adja oda ő azt, ami neki ér leg többet, s... hogy érdemes-e megmetszakadni egy esküért, mely szó... szóval, aki az agytekervények tömkelegébe téved, annak nincs ideája, az csak a kétely medúzaféjével találkozhatik s troli lesz belőle. Aki következtetésekkel

akar ihleteket kritizálni, vagy éppen helyettesíteni, abban nincs meg az erkölcsi temperatum érzéke;

Az ilyen nem hősnek való! Nem a férfiak fajtájából — a nagyakaratúak véréből! Akik abból valók, azok harcolnak s küzdenek, ahogy az Isten akarja; azok sebet kapnak s túrnek, ahogy az Isten akarja; azok tudnak adni vért s életet s nem mukkannak, mert azt az Isten így akarja. (Prohászka)

Ahol ezelőtt 30 esztendővel az apák állottak őrt: a Keleti Kárpátok előterében, most a fiak harcolnak a bolsevizmus ellen. A székely katona akkor is megmutatta erényeit s most sem tagadja meg önmagát. Vállalkozó kedv, bátor magatartás, egymásért való hősies önfeláldozás jellemzi a harcban lévőket. Közben állandóan hazagondolnak, leveleikben biztatnak, bátorítanak. Azt írja egyik hívem: Béla Ferenc szkv. június 4-én a tábori lapon:

„Innen a messzi földről is felkeresem kis falum népét és üzenek a tiszteletes úr által. Üzenem, hogy ne féljen és ne csüggedjen kis falum népe, mert itt él a kis fehér házak emléke, ahol nevelkedtünk, ahol egy múlt maradt mögöttünk. És most ez a sors más parancsol, meg kell védenünk hazánkat, otthonunkat és a mi legszebb országotunkat, a Kárpátok közit és ott élő népének a becsületes hírnevét. És amíg így gondolkodik minden magyar ember, addig a magyar fegyvernek vesztetni nem szabad. Ezt üzeni egy őrt álló magyar honvéd“.

Június 4-én írta ezeket a sorokat, amelyek nyomán valami meleg érzés járta át egész valónkat. Szinte a jézusi bátorítás csengett a fülünkbe: Mit féltek óh kicsinyhitűek, amíg mi itt vagyunk?! S ez a székely honvéd-szakaszvezető levele írása után 5 nappal kimagasló vállalkozás után hősi halált halt. Köszönő soraimat már nem kaphatta meg. Izenem azért a lelkének, hogy üdvözetét átadtam a kicsi falu népének s át kívánom adni a legnagyobb nyilvánosságnak is. A lelkesedőknek, hogy még jobban lelkesedjenek, a gyáválkodóknak, hogy szégyeljék meg magukat...

Köszönjük neked Béla Ferenc a példamutatást. Ittohn olyan voltál, mint egy szelid leány, odakinn, mint a küzdő oroszlán. A régi hősök emlékoszlopa mellé kopjafát állítottunk s reá sok-sok virágot helyeztünk... reád való emlékezésül, ki úgy szeretted a virágot... E szavak csengtek füleinkbe: „Tudom a te dolgaidat és szeretetedet, szolgálatodat és hitedet és türesedet és hogy a te utolsó cselekedeteid többek az elsőknél“. (János jel. 2/19.). Hősi vállalkozásáról megemlékezett a rádió is s a Székely Nép június 21-i számában emeli ki példás magatartását.

N. S.

Az alábbi verset ifj. Vass Sándor lokodi gazda írta s a hős honvédre való emlékezés alkalmával leánya: Vass Berta szavalta el:

Néma csend van, mindenki sír, temetünk egy legényt Kolomea mellett nyugszik, egy akna tépte szét. A minap még levelet írt faluja papjának: Üdvözetét tolmácsolta kicsi falujának.

Édes hazám, kicsi falum, benne jó szüleim, Ne féljete, csak biztatok, az Isten megsegít. Hős fiatok: apa, testvér, férjete mind élnek, Öseinkhez méltóképpen küzdenek a honvédek.

Ágyu dörren, akna robban, szólnak a géppuskák, Idegen rög szellők szárnyán újra üzen hozzánk. Édes anyám ne várd fiad, nem mehet ő haza, Örök szabadságot adott nekem a hazám parancsa.

Ellenség golyója talált együtt, akik valánk, Nem párnák közt sóhajték föl drága édes anyám. Jó szüleim, jó testvérek, egész falu népe, A jó Isten mind áldjon meg, ki könnyet ejt értem.

Sírom messze orosz földön, rá nem borul senki, Virág helyett fű növi be és fakereszt jelzi. Más nyelven szól a madár is, pacsirta nem dalol, Illatos virág nem nyilik elhagyott hantomon.

Életemet föláldoztam szülőm, falum, hazám, Mikor hősök napja leszen, gondolatok reám. Szülőfalum virágjai, legények, leányok, Jaj, de sokszor, milyen sokszor gondoltam reátok.

Édes anyám, ne sirasson, olyan boldog lettem, Összeroncsolt hült tetemem újra ép lett mennyben. Nagy Hunyadi fogja kezem, olyan sok hős van itt, Kik hazájukért meghaltak együt vagyunk fenn minc

Angyali kar, trombitaszó, csillagok közt élünk, Ezután nem a harctérről; az égből üzenünk. Kicsi falum Isten veled teremj új hősöket Szeressétek s építsétek a magyar nemzetet.

IFJ. DEMETER ATTILA kap. szakaszvezető, székelykeresztúri gimnáziumunk egykori növendéke, dr. Demeter Attila, a

kolozsvári járásbíróság elnöke, egyházi tanácsos fia, a keleti hadszíntéren hősi halált halt. Vitézül, bátran, magyarul küzdött,

mindenütt példát mutatott bajtársainak és nemzetéért hozott áldozatot. Emlékét kegyelettel őrizzük.

MÁRTON KIBÉKÜL AZ ISTENNEL

Lehetett úgy éjfél után két óra, mikor Kozsók Márton hazafelé dülöngött a korezmából. Megnézte az utat keresztben-hosszában, de sehogysem akart az ő jussa belőle kikerekedni. Háromszor is nekiment az Abajgó sógor új kapujának s ki akarta vetni a sarkából, merthogy az útnak fele az övé, fele a másé, de ki a fene merete az ő jussát bekertelni? Annak ő ellátja a baját. Úgy odateremti ahhoz a kapulábhöz, hogy megnyekken belé. Mert az útnak fele az övé.

— No, ha a kendé, talpaljon csak haza a jussán s ne döngesse ezt a kaput, mert ha kimegyek, nem köszöni meg a somfanyelet! — Így szólt ki Abajgó sógor s úgy húzta be az ablakot, hogy csörömpölt benne az üvegtányér és hullott körülötte a vakolat.

Kozsók Mártonnak lebicaklott a feje. Hogy a menykö üssön bele, hiszen ezt a kapulábat tulajdon maga cövekelte ide, vagy mi. De hát az útnak fele az övé s abból nem parancsol Abajgó Tamás.

— Azt a kapuláb teremtsit! Hát nem én cövekeltelek ide téged, te kapuláb? — és nekifeküdt, hogy kidöntse a kapulábat.

A kapuláb nem engedett. Jó keményen le volt az a földbe cövekelve. Kozsók Márton visszahúzódott vagy három lépést, fölemelte az öklét s megfenyegette a kapulábat.

— Azt hiszed, félek tőled? Hát én megmutatom, hogy az Istentől sem félek! — és megindult keresztben — hosszában az utcán. Hogy neki Abajgó Tamás parancsoljon? Hogy útjába merjen állani egy rongyos kapuláb?

— Levágom! Abajgó sógort is levágom... A kapulábat is levágom... Az Istent is levágom!... — lármázott végig az utcán.

Az utcabéliek fölneszeltek a lármára. Aztán csak a falnak fordultak s aludtak tovább. Hiszen csak Kozsók Mártont viszi hazafelé a szusz, amit a kocsmában szedett magába.

Otthon a kapúja előtt megállott.

— Levágom!... Abajgót, kapulábat, Istent, mindent levágok! — és olyat rugott saját kapujának az oldalába, hogy a korhadt kapuláb kidült s a kapú nagy recsenéssel kiterült az udvaron.

Az asszony kiugrott az ágyból a nagy ropogásra s az ablakhoz szaladt. Az ura ott taposta, rugdalta a kapu deszkáját a földön. Nehéz, vaspántos sarka alatt mállott széljel a korhadt napaszalta fenyő.

— Az Istenért, Márton, mit csinál? Hagyjon békét annak a kapúnak. Jöjjön be. Ne kacagtassa magát a világgal!

— Mit! Ne kacagtassam a világgal? Hát kacag a világ? Levágom! a világot, mindent levágok! — Azzal tántorogva megindult az udvaron.

A szín felé tartott. A szín egyik sarkában volt a favágó tőke és a tőkébe belevágva egy jókora fejsze. A nyele kiféherlett a sötétből.

— Na, fejsze! — mondta neki Kozsók Márton. — Hát most gyerünk. Az a menybevaló Isten reád bízta az igazságot. Az én igazságomat... — és öklével a mellére vágott. — A Kozsók Márton igazságát... Hej, aki áldója van ennek a keserves világnak!... Abajgót, kapulábat, Istent, világot, mindent levágok!

— Az Isten megfizeti, Márton, jöjjön be. Ne csináljon ilyen galibát, hogy a szomszédság összegyűljön a csudá-

jára, — mondta az asszony, ahogy kilépett az ajtón. Megállott a küszöbön s onnan próbált az urába lelket beszélni.

— Mit okoskodik, Márton? Tegye le azt a fejszét s jöjjön be az udvarról. Látja Kerge Gergőék is kinyitották az ablakot s úgy lesnek ideát az utcán. Meg a töltött káposzta is elhül a tüzelőn...

— Mit? Én? Én tegyem le ezt a fejszét? Kivel igazságot szabok a világnak? Te... te... Leváglak!... Le én... Te szemét!...

Az asszony hirtelen beugrott az ajtón s ráfordította a kulcsot. A fejsze a küszöbön esattant, Kozsók Márton pedig megingott a talpán, előre csuklott a térde s könyöke nagyott koppant a kövön.

Feküdt négykézláb a földön, fejét felütötte kinyújtotta a nyakát, szája lefittyedt s úgy bámult meredt szemmel a csukott ajtóra.

— Hm — morgott aztán, mint a medve. — Én tegyem le a fejszét?... Te szemét!... — s tápázkodott fel a földről. A lábszárán, meg a kezenyelén csorgott végig a sár.

— Az útról szedtelek föl te szemét!... S én tegyem le ezt a fejszét?... Levágok!... Abajgót, kapulábat, Istent, világot, asszonyt, mindent levágok!... — És fölmarkolta a fejszét, nekiesett az ajtónak.

Az ajtó recsegett, ropogott; sűrűn esattogott rajta a fejsze és vaskos forgácsdarabok hullottak le róla kívül-belől. Az asszony a szoba közepén állott, szóltanul, sápadtan s úgy nézte, hogyan szakadoznak szét az ajtó deszkái. A csipkés réseken besütött a holdvilág.

A szomszédok összesereglettek a kapú előtt s onnan nézték bámészan, vagy gúnyosan mosolygva, mit művel Kozsók Márton, de egy sem akadt közülök, aki kivette volna kezéből a fejszét. Kelet felé a Mérke-tető fölött sápadozott az ég. A nagy vackorfárról fehér virágszirmok pillangóztak alá a sárba.

Kozsók Márton káromkodott. Szidta Abajgót, a kapulábat, az Istent, az asszonyt, a világot és mindent, amihez hozzáférhetett. A fejszét belökte az ajtón vágott lyukon s maga is kezdett utána mászni. Bedugta a fejét, a két karját s könyökével próbálta többi felét a feje után vonszolui. A lyuk jó magasán volt az ajtón s ennél fogva bajosan akart a dolog sikerülni. Nyögött, szuszogott, káromkodott, két lábával kalampált a levegőben, rugdalta kívül az ajtót, de csak annyit tudott elérni, hogy a vállá belől került ugyan, hanem a másik fele kívül maradt és mint az átalvető, kétfelé lógott a lyukból.

Odakinn röhögtek az emberek.

Az asszony sirva nézte az urát, de nem mozdult. Ha kifogy belőle a szusz, majd csak megcsendesedik. Kifogyott belőle a szusz; karja, feje lefittyent, kívül se motolált a lába, térde az ajtó deszkájára csüggedt, szeme a pillák mögé fordult és Kozsók Márton hortyogott keményen, akár a kehes ló. Elaludt a lyukban. Kabátja újjáról a padlóra szívargott a sáros lé és nyála a sáros lébe csöpögött.

Az asszony fölvette a fejszét, a sarokba támasztotta és odament, hogy az urát kiszabadítsa. Kizárta az ajtót, hátranyitotta a szárnyát, átölelte az ura derekát s cipelte kifelé a lyukból. Nehezen fért ki belőle, különösen a vállá, mindazáltal mégis csak kifért. Kozsók Márton képét végig karmolászta a törött deszkavég, egy kicsit mozgolódott is az asszony ölében, de csak engedte, hogy kinyújtóztassa

a kanapén, lehúzza róla az ujjast és lerángassa a lábáról a sáros csizmákat.

Az asszony mérgelődött és restellkedett. Szégyellette a históriát, de tudta azt is, hogyha Kozsók Márton fel talál ébredni, megint nekilődül a bolondságnak. Szinte kapóra jött, hogy az ura kengyele eloldozódott s a kanapé oldalán lógott le a bokájáról. Annak a végét jó erősen odabogozta a kanapé karjához. Majd csak megáll ettől, ha el akar szaladni. Egy pokrócot vetett rá, a másikkal meg betömte a lyukat az ajtón, elővette a guzsalyát és az ablak mellé telepedett, hogy fonogasson a hajnali pirkadásban, amíg egészen megvirrad. A szomszédok hazatakarodtak.

Kis idő múlva Kozsók Márton megint mozgolódnai kezdett. Nagyon horkantott s kinyitotta a szemét.

— Hm... hm... — motyogott valamit magában, végén pedig rávágott öklével a falra. Én?... Az Istentől sem félek!...

— Nono, Márton. Attól tán csak illenek félni?!

— Mit? En? Én félnék az Istentől? Levágom... Az Istent is levágom!

— Hamarabb levágja az magát, ha be nem fogja a száját! Szégyelje magát. Istentelen!!

— Levágom! — ordított Kozsók Márton — az Istent is levágom!

Megfeszítette a könyökét, felállott a kanapén, káromkodott és rettenetesen hadonászott a karjaival. A felesége csitította.

— Legyen esze, Márton!!

— Műit?... Levágom!! — és ahogy megpillantotta a fejszét a sarokban, fel akarta markolni, de csak lebukott a kanapéről. Megkötözött lába fennmaradt a kanapén.

Az asszony eldobta a guzsalyt és odarohant.

Kozsók Márton szuszogott, nyögött a földön, a jobb karja bizonyosan eltört, mert nem bírta sehogyse fölemelni. Keservesen nyögött, hogy megesett rajta az asszony szíve s úgy korholta szepegve Kozsók Mártont.

— No úgy-e? Úgy-e, megmondtam, hogy hagyjon kend békét az Istennek.

— Hát jó na! Az Istennek békét hagyok, de... a többit azt levágom!

— Feküdjék le Márton s ha egy kicsit alszik talán egyebet se fog maga levágni, de ha az Isten erőt ad nekem, fogadom magának, hogy azt a bitang pálinkát én „levágom.“

Bencze Domokos

IRODALOM

BÖLÖNI FARKAS SÁNDOR: *Az új Erdély hajnalán.* Erdélyi Ritkaságok 15-ik kötete. Bevezető tanulmánnyal ellátta és sajtó alá rendezte: Jancsó Elemér.

Bölöni Farkas Sándor 1835—36-ból való naplótöredékét olvassuk a 65 lapra terjedő könyvben. Mennyiségre nézve nem sok, minőség, tartalom szempontjából annál értékebb. Jancsó Elemér már a *Nyugateurópai utazás* bevezető tanulmányában mélyen behatolt Bölöni Farkas Sándor lelkébe. Korunkban senkisértette meg jobban és méltányolta a nagy amerikai utazót, a kiváló férfiút, a sok csalódáson átment nagy szellemet, mint Jancsó Elemér. Bölöni Farkas Sándor naplótöredékéi valóban biznyságul szolgálnak Jancsó Elemér szép méltatására s úgy érezzük, hogy nagy szolgálatot tett a magyar művelődés ügyének, mikor ezt a nagyközönség elé állította.

E napló a túlérzékeny Bölöni Farkas Sándor lelkivilágának kellős közepébe vezet. Látjuk a kiváló nagy szellemet, mint rajong hazájáért, nemzetéért. Nagyráhivatottságát érzi, tehetségének tudatában van, de nem alkuszik el soha semmit nemzete érdekében és csodálatosan tiszta erkölcsiségéből. Bécsben katonai iskolában van, de összetűz a magyart gyalázó társaival s otthagyja a pályát, amelyen a magyart nem becsülik meg. A közélet hitványságaira mindenkor megrezdül a lelke s nem hagy egyetlen emberi hitványságot sem súlyos bírálat nélkül.

Sikerei, hiszen ilyenek is voltak, nem kaptják el. Nem mereng azokon, inkább fél tőlük. Nem szereti, ha nevét emlegetik. A mai szellel-bélelt közéleti emberek sokat tanulhatnak Bölöni Farkas Sándor életéből. Különösképpen igazi nemzeti munkát és a tiszta szerénységet.

A naplókon valami sötét fájdalom borong. Egyéni élete sem volt szerencsés. De azért úgy érezzük, hogy Bölöni Farkas Sándor sorai és a sorok közé kíváncsi gondolatok a mai embernek szólanak és hangosan figyelmeztetnek. Valami olyat juttatnak eszünkbe: Magyar, állj hűségesen, egységesen, erős karral, tiszta szívvel és fővel őrhelyeden! Küzd át magad a jobb jövő hajnalára!

Hálásak vagyunk a kiváló tudósunk, hogy a magyar közönségnek éppen most

juttatta kezébe ezt az értékes könyvet. Ára 8 pengő. Megrendelhető bármelyik könyvkereskedőtől. Az iratterjesztőtől is.

P. SZENTMARTONI KALMAN: *Berde Mózsza* (Történelmi életrajz.) Az elmúlt évben volt 50ik éve fejedelmi jöltevőnk halálának. Egyházunk bensőségesen meg is ünnepelte ezt az évfordulót. Az ünnepélyen P. Szentmártoni Kálmán tanügyi főtanácsos méltatta nagy jöltevőnket, a társadalmi felelősségtudat megtestesítőjét: Berde Mózsát. A Ker. Magvetőből e tanulságos tanulmány bővített alakban külön lenyomatban is megjelent. A tanulságos füzet betekintést nyújt a nagy Berde lelki világába és fölhívja figyelmünket sok fontos megfontolásra és teendőre. Ára 2.50 pengő.

LÁSZLÓ TIHAMÉR: *Adatok egy száz-esztendőös fizikai eszköz történetéhez.* Egy hiteles Brassai-reliquia.

A kolozsvári Unitárius Kollégium fizika-vegytani szertárában a muzeális értékű tárgyak között van egy fizikai-fénytani jelenségek vizsgálatára szolgáló készülék. Ezt a készüléket a híres tudós, Brassai Sámuel szerezte be ezéltt 100 esztendővel. A szertár rendezése közben fedezte fel László Tihamér kiváló fizika-kémia tanár. Erről a már elfeledett fizikai eszközről az Erdélyi Múzeum-Egylet felolvasó ülésén előadást tartott László Tihamér tanár. A szakkörökben nagy elismeréssel fogadott tudományos előadás megjelent a „Múzeumi füzetekben“ és külön lenyomatban is.

E kiváló tanulmány rendkívül fontos. Bevilágít Brassai Sámuelnek, a természet-tudós életébe, amely éppen oly őnzetlen ezen a téren is, mint működésének más terein. Brassairól eddig is sok tanulmány jelent meg. Méltatták mint nevelőt, mint nyelvészt, esztétikust, bölcselőt, egyházi embert, stb., de legkevésbé mérték föl a természettudományokban való munkásságát, jelentőségét. Eddigél inkább csak emlegették a természettudományokban való jelentőségét, de tudományosan nem méltatták. Legalább is nem úgy, amint kellett volna. Ezen a hiányon kezdte meg a segítés munkáját a kitűnő fiatal tudós, akiben sok van a Brassai-féle teremtmény erőből, mert mintaszerűen rendezte a szertárában sok fizikai eszközt maga

készített el. E tanulmány körében főképpen csak a szóbanforgó eszközről számol be. Brassai óriási természettudományi munkásságát csak felsorolja. László Tihamér nagy szolgálatot tesz a magyar tudományoknak, ha az elindult kitűnő kezdet után feldolgozza a nagy egyetemes tudós természettudományi munkásságát. Kiváló képességgel s e munkában is jelentkező igazi szaktudása feljogosítja erre. Unitárius tanár volta pedig el is hívja erre a nagy feladatra, amelyet csak igazán kiváló szakember oldhat meg.

KERELEM UNITARIUS SZÉPIRÓINKHOZ. Hézszer Zoltán ref. lelkész szerkesztésében (Budapest, XIV. Telepes-u. 1./b. III. 6.) megjelenik egy protestáns szépirodalmi lexikon. Tisztelettel kérem szépiróinkat, hogy a jelzett lexikon számára 1944 aug. 10-ig küldjék be címre adataikat: 1. Név (írói ánevek, ill. betűjegyek is). 2. Vallás (vallásváltoztatásnál előző vallás is). 3. Születés ideje (év, hó, nap) és helye. 4. Foglalkozása, képzettség. 5. Tagságok, tisztségek, kitüntetések (irodalmi vonatkozásban). 6. Mely lapnak szerkesztői vagy munkatársai. 7. Műveik pontos címe, műfaja, a megjelenés helye, ideje, kiadója, nyomdája, oldal száma; esetleges újabb kiadások; idegen nyelvre fordítások. 8. Műfordítások; anthológiák, stb. szerkesztése. 9. Előkészületben vagy sajtó alatt levő munkák felsorolása. P. Szentmártoni Kálmán, Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.

AZ IRATTERJESZTŐ értesíti az érdekelteket, hogy az „IMAZOZ“ című katona imakönyvnek az ára téves értesítés alapján volt közölve. A valóság az, hogy az imakönyvnek nincsen ára. A hadiárvány javára azonban önkéntes adományok elfogadhatók az imakönyv adományozása alkalmával. Azoknak, akik már eddig a téves intézkedés miatt fizettek az imakönyvért, kívánatra a befizetett összeget visszaadjuk. Amennyiben valaki nem kívánja a visszatérítést, vagy önként kifejezi azt a kívánságát, a befolyt összeget a hadiárvány javára fordítjuk.

AZ 1945. ÉVI UNITARIUS NAPTAR szerkesztését a Dávid Ferenc Egylet választmányára újra Ferencz József misszióli lelkész, teol. m. tanárra bízta.

SZÁMHASONLÍTÁS ISKOLÁINK

Érdekes megfigyelni, hogy az unitáriusságnak a városokon való térfoglalása nem mindig van összefüggésben a városokon lakó unitáriusság lélekszámával, vonatkozik ez elsősorban a szórványokban élő hívek gondozás alá vonására. Nehány olyan városban, melyekben az 1930-as évek körül megkezdődött a rendszeresebb szórványgondozói munka istentiszteletek tartásával, 1910-ben több hívünk élt, mint 1930-ban: Miskolc, Pécs, Sopron. Nehány lélekkel él több unitárius 1930-ban, mint 1910-ben. Győr, Kecskemét városokban, s míg a sokkal kisebb lélekszámmal bíró s távolifekvésű Sopronban tartanak évente rendszeres istentiszteletet, a Polgárdihoz közelfekvő és Budapestről is könnyen megközelíthető Székesfehérváron, melynek népessége 10 lélekkel nagyobb, mint Soproné, sohasem tartottak unitárius istentiszteletet.

A vidéki városokban, s elsősorban a nagyobb városokban tartott unitárius istentiszteleteknek pedig a városban és környékén lakó unitáriusság megtartásán felül propagatív értéke is van, még akkor is, ha a város másvallású lakói nem jelennek meg tömegesen az unitárius istentiszteleten, s csak a helyi újságokban olvassák, s hallomásból tudják meg, hogy városukban is unitárius istentiszteletet tartottak.

Amikor az 1900. évi népszámlálás adatait részletesen feldolgozta a Központi Statisztikai Hivatal, az adatközlés mérlegelése után a cikkíró a következő megállapítást teszi: „1869 óta valamennyi felekezetenél növekedett a

városlakók aránya“ s írja tovább leginkább „a tiszta magyar unitáriusokénál, kiknek városokba tódulása még a zsidókét is meghaladja, az unitáriusok száma ugyanis a városokban 1869 óta 138%-al növekedett, míg a zsidóké 133,4%-al.“ Sajnos, hogy e megállapítás az 1900-as évektől kezdve már nem maradt helytálló, mert ahogyan gyarapszik a zsidóság százalékos térfoglalásának az aránya a városokban az unitáriusság százalékos térfoglalásának rovására, úgy szaporodnak a magyar unitáriusok sorai az amerikai kivándorló hajók harmadosztályú, fedélzetalatti, napot nem látó utasai között.

Magyar arányszámunk is ezekben az időkben ekkor még az összes felekezetek között a legjobb volt. Az unitáriusok közül százalékban kifejezve magyar

1880-ban:	97.67
1890-ben:	98.31
1900-ban:	99.07

a sorban utánunk következő reformátusok százalékaránya ugyanezen években

1880-ban:	97.58
1890-ben:	97.78
1900-ban:	98.06

Ebben az évben a századforduló idején éri el a római katolikusok között a magyarok százaléka az 50.76%-ot, az evangélikusoké körében pedig a 28.03%-ot.

Százalékarányunk olyan mértékben romlik, amilyen mértékben felszívunk a városokban idegenszármazású népelemet.

Ferencz I.

Baky László államtitkár Kolozsváron július 16-án azt mondta, hogy a felekezeti iskolák nem szolgálják a nemzeti megerősödés ügyét. Szerinte ezek „tradicionalis intézmények“, melyekhez bizonyos szentimentalizmus tapad. Erdélyben ezt a kérdést minden magyar másként látja. Az erdélyi magyar felekezeti iskolák hosszú évszázadokon át a magyar nemzeti művelődés szilárd és biztos erődítményei voltak és nemzetpolitikai jelentőségük mindig a történelem megpróbáltatásai közepette jutott fokozottabb jelentőséghez. A trianoni sorsba jutott erdélyi amgyarságnak éppen az volt a legnagyobb szerencséje, hogy iskolái voltak, függetlenül az állami gépezettől. A felekezeti iskolák egyik napról a másikra fontos, sőt a legfontosabb nemzetpolitikai tényezőkké léptek elő s nemcsak végvárai, de be nem vehető erődjeivé váltak az erdélyi magyarság megmaradásának.

Itt Kolozsvárt tehát értetlenül fogadták a nagyhorderejű kijelentést. Erdély, fővárosában ezt a kérdést egészen másként itélték meg, s ez a megítélés nem felekezeti szűklátókörűség, hanem messzetelektől nemzetpolitikai elv, melyhez hozzányúlni ma nem volna szerencsés dolog. Amilyen szívesen hallgattuk az államtitkár úr egyéb vonatkozású fejtegetéseit — éppen anynyira gondolkodtatott az, amit felekezeti oktatásunkról mondott.

IMRE ISTVAN közigazdász, sepsibodoki lakos, unitárius afia, aki a kolozsvári gimnáziumunkban több évig tanult, később a ref. vallásra tért át és a brassói ref. kereskedelmi iskolába iratkozott be s ösztöndíjat élvezett, majd visszatért az unitárius vallásra, júniusban házasságot kötött és katolikus menyasszonya, ill. felesége javára reverzalist adott.

„Nincs okunk féltetni az új idők szellemétől az Istenhitet és vallásosságot. Vannak talán fájdalmas ütközések, de a történelem mélyén meg lehet hallani az új világ lelkének összecsendülését az örök igazságkeresés lelkével.“ (Imrédy).

A sepsiszentgyörgyi unitárius nők szövetsége a honvédnapi alkalmával meglátogatta a sebesült katonákat és 1800 darab cigarettát és 109 szeretetsomagot osztott szét.

A brassói légitámadások alkalmával a következő unitárius atyánkfiai haltak meg:

1. Bedő Béla mozdonyvezető, 47 éves, április 16-án;
2. Bartha Jakab kádár, 56 éves, május 6-án;
3. Özv. Szász Istvánné, sz. Bordás Agnes, 46 éves;
- 4—5. Fillier Gyuláné és leánya, április 16-án.

IMA A HAZÁÉRT

Istenünk jó Atyánk hallgasd meg kérésünk
Oh ne hadd el soha a magyar nemzetünk
Ki csak azért harcol, hogy jogait védje,
Kérünk fegyverünket vidd győzelemre.

Annyi szegény özvegy, annyi árva várja
Legyen meg a béke, népünk boldogsága.
Kérünk oh ne hagyj el, imánkat hallgasd meg
Hűjünket tápláld, reményünket tartsd meg.

Nem földért harcolunk, nem hatalmasságért.
Csak az ezeréves régi határokért
Melyeket megjelölt egykor nagy királyunk
Kardunkkal, vérünkkel védeni akarjuk.

Amíg tart az erőnk, amíg ver a szívünk
Hitvány ellenséggel bátran szembenézünk
Magyarok Istene csak Te maradj velünk
S virrad reánk hajnal, soha el nem veszünk.

CSIKI JÓZSEF*

* Bágyoni menekült földműves atyánkfia.

Kedves Barátom!

Írásodat mutattam a szerkesztőnek, de kifogásolta abban azt a részt, ami a keresztire vonatkozik. A vallásos lelkiegység valóban feltétele a nemzeti összefogásnak, mi unitáriusok azonban mégsem kezdhetjük azzal, hogy a kereszt jelvényét magunkévá tegyük. Ha ebbe a keresztény szimbólumba nem úgy kapcsolódna a megváltás gondolata, mint ahogy az századokon át kialakult, akkor könnyebb volna a dolog. Ha a kereszt egy eszményi élet, egy diadalmasan megharcolt élet hősi megpecsételése, ha a kereszt egy nagyszerű élet legdöntőbb mozzanata, ha a kereszt a tökéletesedésre törekvő élet küzdelmeit jelképező jegy, vagy emlék lehetne — akkor boldogan tudnánk magunkévá tenni azt. Egyebekben a szerkesztő igen jónak tartotta írásodat.

Különösnek tartom s bizonyára az is, hogy Udvarhelyszéken szeretnének nem tudomást venni arról, hogy mi is ott vagyunk. Az egyházközi gyűlésen panaszkodtak fel, hogy lelkészeink közül egyetlen egy sem lehetett levente-lelkész. Egyik székelyföldi újságból pedig a Székelykeresztúron tartott és a leányleventék országos vezetősége részéről rendezett vezetónői tanfolyam előadói között egyetlen unitáriust sem fedeztem fel. Olvasd csak végig az egész tudósítást és észreveszed, hogy a tanfolyam előadóinak kiválasztásánál a legunitáriusabb vidéken egy igen lényeges dologra nem kívántak figyelemmel lenni. (Székely Szó, júl. 8.).

A Duna-Tiszamenti Egyházkör közgyűlésén nagyon kevés lelkész vett részt. Nem tudom, véletlen dolga az, vagy egyéb körülmények játszottak kézre, de megnyugtatóbb lett volna, ha egy teljesebb közgyűlés választja meg az új tisztkart. Csiki eszper megválasztása különben majdnem egyhangú volt.

Jól hallottad, Mester Miklós valóban nagy megértéssel fogadta Egyházunk több jelentős kérését. Legutóbb sikeresen tárgyaltunk az 1943-as és 44-es költségvetési hiány ügyében. Ekkor mondta ő egy magasrangú miniszteriális tisztviselőnek, hogy „az unitáriusoknak mindent meg kell adni, mert megérdemlik”. Igazán jól esik nekünk az ilyen kijelentés, mert a történelmi századok és a mostani idők nem igen becéztek bennünket. Különben vitéz Imrédy Béla közgazdasági miniszter úr is közbenjárt, hogy jogos kéréseinket teljesítsék s amikor valaki a kért összegeket mutatta neki, azt a kijelentést tette, hogy „ez a dolog menni fog”. Nekem más a véleményem abban a nyárádrmetei reverzális ügyben. Lehet, hogy lelkészünk jogilag mindent nem vett figyelembe, azonban tiszteletreméltó az a szívós törekvés és az az öntudatos és következetes unitárius magatartás, mellyel megtartani akart távozni akaró lelket. Ezt a munkát csak így lehet végezni. Ennek a lelkészünknek különben a hatóságokkal nem ez az első összeütközése, ebből én kárára nem kívá-

nok megállapítani semmit, ellenkezőleg azt hiszem róla, hogy magyar unitárius népéért őszinte lélekkel és igaz meggyőződéssel harcol.

A keresztúrköri D. F. Egylet közgyűlésen találkozunk. Szeretettel köszönt

„is” —

NYUGTÁZÁS

Az Egylet pénztárába folyó év június 15—július 20-ig az alábbi díjakat fizették be:

I. Alapítói díjba: Rostás Dénes Bölön 57.70, Hadházy Sándor 13.34, Benczédi Pal 66.67, Dr. Demeter Attila 10.—, Dr. Ferenczy Sándor 10.—, Simén Dániel 50.—, Gálffy Zsigmond 20.—, D. F. I. Egylet 40.—, Bajusz János 23.—, Tana Ferenc 61.—, Demény Andor 83.34, Uzoni Imre 83.34, Szabó József 26.67 P, Kolozsvár. Katona Sándor Vámosláz 100.—, ifj. Kelemen Sándor Bánffyhungyad 100.—, Dr. Kovács Shárdy Szabadka 100.—, Dr. vit. Fekete Sándor Sepsiszentgyörgy 100.—, László Péter Medesér 10.—, Debreceni Unit. Egyházközség 40.—, Dr. Kálnoki Kiss Jenő Bpest 67.50, Kriza Kálmán Pétfürdő 50.—, Dr. maksai Barabássy Albert 50.—, Dr. Gálfalvy György 65.— P, Marosvásárhely. Boros György 33.34, Geréb Zsigmond 30.—, Dr. Fazakas Miklós 37.—, Dr. vit. Elekes Domokos 30.— P, Székelykeresztúr. Tana Sámuel Sepsiszentgyörgy 66.67, Dr. Székely Ákos Máramarossziget 50.—, özv. Imreh Zsigmondné Kibéd 14.—, Deák Sándor Szováta 40.—, Szabó István Homoródszentpál 67.—, özv. Malviánszky Ferencné 12.—, Téglás József 50.— P, Székelyudvarhely. László István Etéd 67.—, Dr. Abrudbányai Ede Tötör 5.—, Soós András Kisborosnyó 83.44, Pap M. Gábor Homoródszentpál 66.66, Kozma Miklós Homoródsalmás 33.—, Kisgyörgy Imre Bölön 83.34, Unit. Egyházközség Arkos 66.68, Unitárius Egyházközség Nagyajta 66.67, ifj. Darkó Lajos Nagyajta 20.— P.

II. Tagsági díjba: Löfi Gy., Dr. Elekes Ernőné, ifj. Kovács E., Raffay A., Gálfi Sárika, Dr. Varga Béláné, Türkösy S., Dr. Gyulai Z., özv. Kovács Imréné, Agyagási Sándorné, Dr. Mikó L., Dr. Mik L.-né, Kolozsvár 1944-re, Bálint Ö. Karácsonyfalva 1944-re, Sebe F., Kadács 1943—44-re, Utó L. Székelykeresztúr 1943—44-re, Gálma S. Polgárdi 1940—44-re, Nemes M. Mezőbánd 1944-re, A. Gönczy Irén Tarcsafalva 1944-re, Filep J. Baja 1944-re, Pál Miklósné Szeged 1945-re, Gombos Eszter Bpest 1944-re, Imreh J. Alsódabas 1944-re kieg., Dr. Semeridy S. Bpest 1944-re, Kelemen B. Bpest 1944-re, D. F. I. Egylet és Nőszövetség Homoródszentpéter 1944-re, Fodor D. Tahitófau 1944-re, Dombi Juiánnla és Berta Homoródszentmárton 1944-re, Toók M. Nagyajta 1944-re, Benke J. Kisilva 1944-re kieg., Patakfalvi Zs. Etéd 1944—45-re, Lukácsi F. Székelyszentmiklós 1943- 44-re, Kádár L. Székelykeresztúr 1944-re. Imreh

Domokos Arkos 1944-re, ifj. Bartha L., id. Barta L., Bihari S., id. Darkó L., Gazdagok, Gyulai Ilona, Dr. Szász F., Taar G., Nagyajta 1944-re, Kiss T. Kálnok 1943—44-re, Lőrinczy Géza Nagybánya 1944-re.

III. Előfizetési díjba: Bölöni előfizetők: Bedő F. 1944-re, Bedő S., Berecz B., Berecz T., Biró B., Boda D., Gazdag M., Gergely A., Gergely Gy., Kisgyörgy S.-né, ifj. Kisgyörgy S., Lszló F., Léta S., Lófi Ö., id. Máthé E., id. Mikó F., ifj. Mikó F., Nagy S., Pál I. — Kisutcai, Pál T.-né, Szabó I. Józsefé, Szolga S., Tamási S., Tana Alb., Tana B., Tana G., Tana J., Tana L., Varga J., Varga L. Lajos 1943—44-re, D. F. E., D. F. I. E., Unitárius Egyházközség 1936—44-re, Deák S., Gazdag J., Kis L., Kozma S., Máthé I., Máthé I., Mikó S., ifj. Pál M., Pál G. 1944-re, Pál I. Agyagási, Szabó I. Tamásé, Vajda I. 1942—44-re, Kun I. Istváné Kolozs 1944-re, Nagyernyei Leányegyházközség 1940—44-re, Medeséri előfizetők: Bartalis L., Márton F., id. Pál J., Varga A., 1943—44-re, Bálint J. 1944-re, Fazakas Gy. Győr 1944-re, László S. Jobbágyfalva 1940—43-ra. Arkosi előfizetők: Benkó A.-né, Köntés Ilona, Verrec B. 1940 44-re, Kiss E. 1941—44-re, Dancs L., Gyulai Z., Kiss F., Kurta L., Nagy D. Sebestyén P., id. Sebestyén S., Tóth V., Utó S., 1943—44-re, id. Barabás L., Cserei Gy., Duka J.-né, Gelei S., Lőrincz Gy.-né, Utó B., Veres S., 1944-re, Dahlström K.-né, Domokos A., id. Incze K., 1943-ra, Marosi A., Maroshévíz 1944-re, Dr. Jozsipovich I.-né Győr 1944-re, Oláh M., Jákóhódos 1943-ra, Kozma D.-né Firtosmartonos 1940 44-re Dávid I. Füzegymart 1944-re. Nagyajtai előfizetők: Benedek Gy., Benedek L. A., Darkó Gy., Dombi M., Ferenc J., Gocsmán Gy., Lengyel I., Lőrincz I., Magyarosi S., vit. Péterffy D., özv. Péterffy L.-né, ifj. Péterffy I., Pozsonyi Gy., Rétyi S., ifj. Simon J., ifj. Szebeni Gy., Tikosi J., Vajda S. 1944-re, özv. Györke B.-né 1943—44-re, Péterffy A. Toók A., 1944—45-re, P. Buzogány L., Kecskemét 1943—44-re, Szabó J.-né Sepsiköröspatak 1943—44-re, Kálnoki előfizetők: Bedő D., ifj. Bedő L., Kiss A., ifj. Kiss L., id. Kiss L., Kiss L., Szabó Gy., Téglás A., Téglás B., Utó S. 1940—44-re, ifj. Bedő B., Utó G.-né 1943-ra, Gyöngyösi G., Kisgyörgy L., Mihály J., Szabó L., Utó I., Vaska M. 1943—44-re, Incze J.-né 1942—44-re, Régeni A. 1930—44-re., Missziós péld. kért Nagybánya 1943—44, Bod P.-né, Gagy I., 1943 44-re, Kovács J., Székely Ferenc Nagybánya 1944-re.

Kolozsvár, 1944. július 20.

Rázmány Mór
pénztárnok.

Dávid Ferenc Egylet örökös alapító tagsági díja: 100 P. Évi rendes tagsági díja: 6 P. Előfizetés az Unitárius Közlönyre évi: 4 P. Felkérjük hátrálékos tagjainkat és előfizetőinket, hogy díjainkat sürgősen rendezzék. A D. F. E. csekkzámla száma: 34-903. Minden pénz az egyleti pénztárnokhoz Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9. szám alá küldendő.

HÁTRALÉKAIDAT SZÍVESKEDJ RENDEZNI!

Szerkesztő: Dr. Abrudbányai János.
A kiadásért dr. Bodor András felel.

Szerkesztőbizottsági tagok: Ferencz József, Kővári Jakab, Lőrinczy Mihály, Molnár István, Ujváry László és Ürmössy Gyula.

Unitárius Közlöny LIV. évf. 7. sz. 1944. július
Kiadóhivatal: Unitárius Kollégium,
Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9 szám
Minerva Rt. Kolozsvár. 5859. F. v.: Major József